

تفسیر آیه های شانزدهم، هیفدهم و هیجدهم

قُلْ أَتَعْلَمُونَ اللَّهَ بِدِينِكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ «16» يَمُنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَّا تَمُنُّوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ «17» إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ «18» .

ترجمه:

بگو: آیا خدا را از ایمان خود با خبر می‌سازید؟ خداوند هر آنچه را که در آسمانها و زمین است می‌داند؛ و خداوند از همه چیز آگاه است.

آنان بر تو منت می‌نهند که اسلام آورده‌اند؛ بگو: اسلام آوردن خود را بر من منت ننهید، بلکه خداوند بر شما منت می‌گذارد که شما را به سوی ایمان هدایت کرده است، اگر اهل صداقت هستید.

خداوند، غیب آسمانها و زمین را می‌داند و به آنچه انجام می‌دهید بیناست.

شرح:

در آیات شریفه بالا، نکات ارزشمندی نهفته است، که مهمترین آنها عبارتند از اینکه مسلمانان باید خود را نسبت به اسلام و ایمان، بدهکار بدانند، نه اینکه بر خدا و پیغمبر او منت نهند. دلیل این امر هم این است که خداوند با ارائه مکتب رهایی بخش اسلام، راه سعادت دنیا و آخرت را به روی انسان ها گشوده، و موجب نجات بشریت از منجلاب ضلالت گردیده است.

دین اسلام، هم در بُعد دنیوی و هم در بُعد اخروی، بر گردن امت اسلامی حق دارد.

مکتب پویای اسلام با واجب ساختن آموزش علوم و تکریم بی مانند دانشمندان، باعث شد مسلمانان در بسیاری از برهه های تاریخ، پرچم دانش و حکمت را بر بلند ترین قله ها بر افرازند. این مکتب بود که پرآوازه ترین مفاخر عرصه های علوم و فناوری، بسان ابن سینا، فارابی، ابن رشد، جابر ابن حیان، خوارزمی، رازی، خواجه نصیر الدین طوسی، و امثال آنان را به جهان بشریت تقدیم نمود.

آئین اسلام بود که با تکیه بر عدالت خواهی و دادگستری و مبارزه با ظلم، زمینه نهضت های افتخار آفرین ضدّ ستم را در

طول تاریخ اسلام، فراهم ساخت. نهضت عاشورا، قیام فحّ، حرکت توفنده زید ابن علی ابن الحسین (ع) و امثال آنها، نمونه هایی از دستاوردهای دین رهایی بخش اسلام است.

شریعت اسلام بود که با ترویج خرد ورزی، مکتب های فلسفی پرباری را مانند مکتب مشائی بوعلی سینا، مکتب اشراقی سهروردی، مکتب الهی صدر المتألهین و مانند آنها را تقدیم بشریت کرد.

اسلام، دینی است که در همه زمینه های رشد و تعالی انسانها، دارای طرح و برنامه است و پاسخگوی مردم در همه عصرها و برای همه نسل ها می باشد.

در اینجا با رعایت اختصار، برخی از جنبه های تعالی دین اسلام را از نظر گرامی شما می گذرانیم:

دین آزادگی

امام علی (ع) در این خصوص به فرزند بزرگوار خود (امام مجتبی) می فرماید:

"لاتکن عبد غیرک فقد جعلک الله حراً".

یعنی: برده دیگران نباش، زیرا خدا تو را آزاد آفریده است.

در زمینه آزادی بیان نیز، قرآن مجید چنین می فرماید:

"و بشر عبّادي الذين يستمعون القول فيتبعون أحسنه". (سوره زمر ، آیه 17 و 18).

یعنی: مژده ده بندگان مرا، آنان که سخنان را می شنوند و بهترین آن را پیروی می کنند.

دین عدالت خواهی

قرآن کریم در این باره چنین می فرماید:

لقد أرسلنا رسلنا بالبینات و أنزلنا معهم الكتاب و المیزان ليقوم الناس بالقسط. (سوره حدید، آیه 25).

یعنی: ما پیامبران خود را با دلائل فرستادیم، و همراه آنان، کتاب و میزان را نازل کردیم، تا مردم عدالت را برپا دارند.

امام علی (ع) نیز، در آخرین وصیت خود خطاب به فرزنداناش امام حسن و امام حسین (علیهما السلام) می فرماید:

و کونا للظالم خصما و للمظلوم عوناً.

یعنی: دشمن ستمگر و یاور مظلومان باشید.

دین دانش پروری

آئین اسلام، بیش از هر دین دیگری به ارزشمندی علم و تکریم دانشمندان اهتمام ورزیده است.

پیامبر گرامی (ص) در این زمینه می فرماید:

عالم ینتفع بعلمه أفضل من سبعین ألف عابد. (اصول کافی، باب صفة العلم و فضله، حدیث شماره 2).

یعنی: دانشمندی که از دانش او سود برند، بهتر از هفتاد هزار عابد است.

رسول خدا (ص) در حدیثی دیگر، خیر را هم تراز با دانش معرفی می کند و چنین می فرماید:

لاخیر فی العیش إلا لرجلین: عالم مطاع، أو مستمع واع. (اصول کافی، باب صفة العلم، حدیث شماره 7).

یعنی: هیچ خیری در زندگانی نیست مگر برای دو شخص: دانشمندی که دیگران از او پیروی کنند، و یا شنونده ای که آگاهانه بشنود.

دین خرد ورزی

پیامبر گرامی اسلام در این باره چنین می فرماید:

من كان عاقلا كان له دين، و من كان له دين دخل الجنة. (الكافي، كتاب العقل و الجهل، شماره 6).

يعنى: آنکه خردمند است، دين دارد، و آنکه دين دارد، به بهشت خواهد رفت.

روشن است که داشتن چنین آئين پويا و بالنده ای مایه افتخار مسلمانان است، و عمل به دستورات آن، موجب رشد و تعالی جامعه می گردد.

از اينرو، خداوند از مسلمانان می خواهد تا به خاطر پذيرش اين مکتب ارزشمند، بر خدا و رسول او (ص) منت نهند، بلکه قدر معارف گرانسنگ آن را بدانند و خود را مديون آن قلمداد نمایند.

در آخرين آیه سوره حجرات، به دانش بی پایان خداوند ، و علم نا محدود او به غيب آسمانها و زمين اشاره شده است.

از اين عبارت ، معلوم می گردد که همه عالم، محضر خداوند است و هيچ حرکتی در نظام آفرينش، و هيچ عملکردی از انسانها از سيطره علم او بيرون نخواهد بود.
